

Wat doet jouw school met de resultaten van IDP 2.0?

Samenvatting van de resultaten van de gestandaardiseerde proeven voor het vierde leerjaar en de gevalideerde toetsen voor het einde van het basisonderwijs van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Handvatten voor de klaspraktijk.

Elke school in Vlaanderen die gewoon lager onderwijs verstrekt, is verplicht om op het einde van het basisonderwijs bij iedere leerling een gevalideerde toets voor ten minste drie leergebieden af te nemen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen biedt jaarlijks eindtoetsen aan waarmee je als school aan die **decretaale verplichting** voldoet. Daarnaast stellen we ook enkele evaluatie-instrumenten voor het vierde leerjaar ter beschikking om vrijblijvend gestandaardiseerd te evalueren.

We kiezen vanuit onze netwerkorganisatie daarbij uitdrukkelijk voor een **breed aanbod** en een **scherpe focus**. Zo bestond het aanbod voor het zesde leerjaar in het schooljaar 2020-2021 uit gevalideerde toetsen voor zes decretaal vastgelegde leergebieden: Frans, mens & maatschappij, muzische vorming, Nederlands, wetenschappen & techniek en wiskunde. Voor het vierde leerjaar waren er gestandaardiseerde proeven voor mens & maatschappij, Nederlands, wetenschappen & techniek en wiskunde. Per leergebied leggen we telkens de focus op een beperkt aantal leerinhouden. Dat verhoogt de diepgang en geeft zinvolle informatie om de kwaliteit voor die leerinhouden op te volgen.

De resultaten van de toetsen kun je altijd raadplegen via een uitgebreid school- en klasrapport. De linken om deze aan te vragen, kun je terugvinden in [de databank van de evaluatiebox](#) bij de **betreffende toetsen en proeven**. In zo'n rapport worden de resultaten van jouw school of klas vergeleken met Vlaanderen en jullie referentiegroep. Aan de hand van de data in de rapporten kun je als team aan de slag met deze resultaten om de interne kwaliteit van je school verder te ontwikkelen. Waarin zijn jullie sterk, wat willen jullie borgen en waar zetten jullie (extra) op in? Het [IDP-stappenplan](#) kan jou en jouw schoolteam daarbij inspireren. Je kunt steeds een beroep doen op de pedagogische begeleiding voor ondersteuning bij het uitvoeren van het stappenplan.

Daarnaast vind je op de themapagina [Evaluatiebox basisonderwijs](#) ook [de analysedocumenten](#) terug. Daarin staan per toets en proef alle opgaven en antwoorden met daarbij de gemiddelde resultaten op Vlaams niveau. Ook de geëvalueerde doelen vind je terug in die documenten.

Nederlands 2021

Deze tekst vat de Vlaamse resultaten voor IDP Nederlands van het schooljaar 2020-2021 samen. Enerzijds waren er voor het 4de leerjaar gestandaardiseerde proeven voor lezen en luisteren. Daarnaast was er voor het 6de leerjaar een gevalideerde toets voor luisteren. We bieden eveneens enkele handvatten voor de klaspraktijk aan. Die handvatten zijn nuttig voor alle leraren van de basisschool en zijn dus niet enkel bedoeld voor de leraren van het vierde en zesde leerjaar.

IDP - Nederlands 2020-2021

Op het einde van het schooljaar 2020 - 2021 stelden we voor het vierde leerjaar twee gestandaardiseerde proeven voor Nederlands ter beschikking. Enerzijds was er de proef lezen en anderzijds de proef luisteren. Voor het zesde leerjaar was er één gevalideerde toets, namelijk voor luisteren. In 2019 konden de scholen ervoor kiezen om voor Nederlands de gevalideerde toets lezen af te nemen. De [samenvatting en handvatten bij deze toets](#) vind je terug bij de IDP-informatie in de evaluatiebox.

Nederlands Luisteren

Resultaten op Vlaams niveau

Met de toets Nederlands luisteren peilden we naar de luistervaardigheid van de leerlingen. We gaan na in welke mate de leerlingen in staat zijn om mondelinge boodschappen te verwerken.

Gestandaardiseerde toets Nederlands luisteren IDP4

In 2021 maakten bijna 25 500 Vlaamse leerlingen van het vierde leerjaar de luistertoets van Nederlands. Ze scoorden gemiddeld 77 % op de toets. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opgaven met de gemiddelde resultaten voor Vlaanderen in 2021.

Opgave	Gemiddelde Vlaanderen
1	85 %
2	76 %
3	75 %
4	89 %
5	64 %
6	61 %
7	70 %
8	91 %
9	77 %
10	80 %

Gevalideerde toets Nederlands luisteren IDP6

In 2021 werd de toets Nederlands luisteren bij ongeveer 27 500 Vlaamse leerlingen van het zesde leerjaar afgenomen. Zij scoorden gemiddeld 67 % op de toets. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opgaven met de gemiddelde resultaten voor Vlaanderen in 2021.

Opgave	Gemiddelde Vlaanderen	Opgave	Gemiddelde Vlaanderen
1	63 %	11	18 %
2	40 %	12	93 %
3	88 %	13	60 %
4	70 %	14	57 %
5	70 %	15	91 %
6	84 %	16	43 %
7	80 %	17	70 %
8	77 %	18	55 %
9	65 %	19	63 %
10	83 %	20	71 %

Samenvatting op basis van de resultaten van 2021

Algemeen

Beide luistertoetsen bevatten videofragmenten uit het Karrewiet-journaal. De leerlingen van het zesde leerjaar beluisterden ook een fragment uit een jeugdroman.

In *Zin in leren! Zin in leven!* stimuleren we, zowel bij het verwerken van schriftelijke als van mondelinge boodschappen, de ontwikkeling in drie verwerkingsniveaus:

- Informatie herkennen en selecteren
- Informatie ordenen, verbinden of samenvatten
- Informatie beoordelen

Informatie herkennen en selecteren

De leerlingen van het vierde leerjaar scoren opvallend minder goed op twee opgaven. Beide opgaven situeren zich op het verwerkingsniveau van informatie herkennen. De antwoorden zijn uitspraken van de wetenschapper die ze letterlijk gehoord moeten hebben. Vermoedelijk zijn deze details de leerlingen ontglipt in de veelheid aan informatie. Ze konden het filmpje slechts éénmaal bekijken en kenden de opgaven niet op voorhand.

Informatie ordenen, verbinden of samenvatten

De slechtst scorende opgaven in het zesde leerjaar situeren zich op het verwerkingsniveau van ordenen, verbinden of samenvatten.

In onderstaande opgave hebben heel wat leerlingen het moeilijk om uit het interview af te leiden dat het schilderij niet kan bezichtigd worden (gevolg) omdat het wordt gerestaureerd (oorzaak). Ze kiezen vaak voor optie D aangezien dit een plausibel antwoord is dat gebaseerd kan zijn op voorkennis of op andere info uit het interview.

Pippa staat met een man voor een kopie van het schilderij en niet voor het echte Lam Gods.

Waarom tonen ze in het interview niet het echte Lam Gods?

A. De onderdelen van het echte schilderij staan verspreid in het museum om te restaureren.	18 %
B. Een schilderij gemaakt door kinderen is veel leuker voor Karrewiet dan een echt schilderij.	2 %
C. Er kan niets van het echte schilderij getoond worden omdat het verdwenen is.	13 %
D. Het echte Lam Gods hangt in de kathedraal en niet in het museum.	67 %
Geen antwoord	0 %

We kunnen stellen dat heel wat leerlingen moeilijker detailinformatie uit betekenisvolle situaties (zoals een nieuwbericht) kunnen afleiden en verbinden. Er is wel een positieve evolutie van het vierde naar het zesde leerjaar.

Handvatten voor de klaspraktijk

Train mondelinge taalvaardigheid

Luisteren is, net zoals lezen, een complexe vaardigheid die niet geïsoleerd kan getraind worden. Om informatie uit een mondelinge boodschap te herkennen, verbinden en beoordelen hebben leerlingen verschillende luister- en spreekstrategieën nodig. In deze [toelichting](#) vind je alle bouwstenen om mondelinge taalvaardigheid te trainen.

Het verwerken van mondelinge boodschappen is de katalysator voor het slagen van een meerderheid van de arrangementen die we leerlingen aanbieden. Het verwerken van mondelinge boodschappen leren leerlingen het sterkst in betekenisvolle situaties. Luisteren is een strategische vaardigheid die zich met veel ZILL-doelen laat verbinden.

In deze illustratie '[Op stap in de tijd](#)' uit de ZILL-bib zetten leerlingen hun luisterstrategieën in om informatie over een historische figuur coöperatief te verwerken.

Luisteren als voorspeller voor schoolsucces

Bij de ontwikkeling van de **nieuwe taalscreening voor 5-jarige kleuters** werd onderzocht of en hoe de taalvaardigheid kon worden gemeten. De ontwikkelgroep koos voor een focus op luistervaardigheid. Luistervaardigheid blijkt namelijk een zeer goede voorspeller voor schoolsucces in het eerste leerjaar. Daarenboven is het ook praktisch haalbaar om dit bij kleuters te evalueren.

In lijn met de ontwikkelingsdoelen en andere referentiekaders voor taaldoelen in de kleuterklas, staat in de screening de vaardigheid van kleuters centraal om

- a) mondelinge instructies te begrijpen;
- b) korte mondelinge informatieve mededelingen te begrijpen;
- c) korte mondelinge narratieve boodschappen (bv. een kort verhaaltje) te begrijpen;
- d) mondelinge vragen te begrijpen.

Bij het screenen van deze vier luistervaardigheidsdoelen wordt heel wat schoolse woordenschat geïntegreerd die kleuters aan het einde van de derde kleuterklas best kennen om goed te kunnen starten in het eerste leerjaar.

Uit '[Taalscreening bij aanvang van het leerplichtonderwijs. Wetenschappelijk eindrapport](#)'

Meer info over de Koala vind je [online](#). Wat na de Koala? Deze [praktijkgids](#) geeft je info over het opstarten en uitbouwen van [taalintegratietrajecten](#).

Ga aan de slag met luisteren!

Op de [PRO.-site taalonderwijs Nederlands](#) van Katholiek Onderwijs Vlaanderen kan je

- een [kijkwijzer](#) downloaden voor de vormgeving van mondelinge taalvaardigheid in je klas
- een [materialenbank](#) voor luisteren raadplegen
- ons aanbod [professionalisering rond mondelinge taalvaardigheid](#) vinden

Op de [evaluatiebox basisonderwijs](#) vind je ter illustratie [evaluatie-instrumenten](#) om de luistervaardigheid breed te evalueren.

De ZILL-site helpt je op weg met deze [illustraties](#) en [praktijkvoorbeelden](#).

[Inspirerende didactiek voor LUISTEREN en LEZEN](#), krijg je via ons basisaanbod leerplanimplementatie te pakken.

Op de [PRO.-pagina basisaanbod leerplanimplementatie](#) vind je alle nascholingen die je kunnen ondersteunen bij het implementeren van het nieuwe leerplan *Zin in leren! Zin in leven!*

Nederlands Lezen

Met de toets Nederlands lezen peilden we naar de leesvaardigheid van de leerlingen. We gaan na in welke mate de leerlingen in staat zijn om schriftelijke boodschappen te verwerken.

Resultaten op Vlaams niveau

De Vlaamse leerlingen van het vierde leerjaar die de toets Nederlands lezen in 2021 hebben gemaakt, scoorden gemiddeld 66 %.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opgaven met de gemiddelde resultaten voor Vlaanderen in 2021.

Opgave	Gemiddelde Vlaanderen
1	68 %
2	65 %
3	50 %
4	63 %
5	63 %
6	78 %
7	66 %
8	76 %
9	77 %
10	54 %

Samenvatting op basis van de resultaten van 2021

Algemeen

De leerlingen lezen

- een informatieve tekst (gemiddeld 61 %)
- een voor -en achterflap van een informatief boek (gemiddeld 70,5 %)
- een instructie voor een experiment (gemiddeld 71 %)
- een fragment uit een informatief boek (gemiddeld 65,5 %)

De moeilijke en gemakkelijke items waren verspreid over die verschillende tekstsoorten. Uit de resultaten blijkt dat de tekstsoort die de leerlingen lezen, doorgaans van beperkte invloed was op de score die de leerlingen behaalden. Wel zien we dat de leerlingen beter scoren op de opgaven bij de sterk gestructureerde tekstsoorten, zoals de instructie en de achterflap.

Wat zeker van belang is, is het verwerkingsniveau van een vraag. Of met andere woorden: het soort informatie dat leerlingen uit een gelezen tekst moeten halen. Wanneer informatie vrij duidelijk of zelfs letterlijk opgenomen is in een tekst, zijn leerlingen goed in staat om daarover vragen te beantwoorden. Moeilijker is het wanneer een opdracht vraagt dat leerlingen gelezen informatie interpreteren, ordenen, samenvatten of verbinden met eerder gelezen informatie.

Informatie terugvinden of op een eenvoudig niveau begrijpen

Leerlingen hebben doorgaans niet veel moeite met het achterhalen van informatie die letterlijk in de teksten terug te vinden is. Bij onderstaande vraag kunnen de leerlingen het antwoord letterlijk terugvinden in de tekst.

In welke volgorde moet je de stappen uitvoeren om de proef te laten lukken?
Sleep de foto's in de juiste volgorde. (stap 2 werd gegeven)

Correct	76 %
Fout	23 %
Geen antwoord	1 %

Het is niet verwonderlijk dat een meerderheid van de leerlingen het eenvoudig vinden om letterlijke informatie uit een tekst te halen. Cognitief gezien wordt er immers niet veel meer van leerlingen gevraagd dan het kunnen lokaliseren van specifieke informatie. Ook het louter begrijpen van informatie die in een tekst staat, is voor de meeste Vlaamse leerlingen geen probleem.

Bovenstaande bevindingen komen overeen met vaststellingen uit internationaal vergelijkend onderzoek: Vlaamse leerlingen zijn goed in het kunnen terugvinden van informatie die letterlijk in een tekst staat, of informatie die het begrip van een tekst op een basaal niveau vraagt zonder verdere interpretatie.

Informatie ordenen, verbinden of samenvatten

Moeilijker wordt het als leerlingen gevraagd wordt om informatie uit de tekst te interpreteren. Vaak moeten leerlingen daarvoor informatie ordenen, verbinden of samenvatten.

Wat is het grootste voordeel van slimme tatoeages?

A. Dat ze geen onderhoud nodig hebben.	50 %
B. Dat ze in verschillende kleuren bestaan.	25 %
C. Dat ze mooi zijn.	12 %
D. Dat ze niet vervagen.	12 %
Geen antwoord	1 %

Lengte van de tekst, spanningsboog

Toch blijkt dat het verwerkingsniveau niet het enige element is dat van tel is. Zo stond ook het antwoord op vraag 10 letterlijk in de tekst. Hoe kunnen we die slechte score dan verklaren? De bijhorende tekst was de langste van de proef en kwam helemaal op het einde. Mogelijk is dit een verklaring en kunnen leerlingen van het vierde leerjaar zich nog niet altijd voldoende lang focussen.

We kunnen stellen dat de Vlaamse leerlingen één deel van het generieke doel [TOn1](#) 'een schriftelijke boodschap verwerken' beheersen, namelijk informatie herkennen en selecteren. Het deel dat te maken heeft met informatie ordenen, verbinden of samenvatten, ligt duidelijk moeilijker.

Vergelijking lezen in het 4de en 6de leerjaar

Om na te kunnen gaan hoe de ontwikkeling in leesvaardigheid is, hebben we in de leestoets voor het vierde leerjaar drie opgaven overgenomen die in 2019 ook in leestoets voor het zesde leerjaar werden opgenomen. We stellen vast dat er voor al deze opgaven een sterke positieve evolutie is. Bij twee opgaven waarbij het antwoord letterlijk in de tekst stond, zien we de scores met 14 % en 19 % stijgen. Bij de derde vraag moest de lezer verschillende elementen uit de tekst verbinden om het antwoord te vinden. Hier zijn we zelfs een stijging van 22 %. Leerlingen hebben duidelijk een sterke ontwikkeling gemaakt binnen dit verwerkingsniveau waar ze informatie moeten ordenen en verbinden. We mogen concluderen dat twee jaar leesonderwijs wel degelijk een sterke impact heeft. Vermoedelijk groeien de leerlingen zowel technisch als strategisch wat de positieve evolutie kan verklaren.

Handvatten voor de klaspraktijk

Zet in op veel lezen

Om in leesvaardigheid te groeien, hebben leerlingen baat bij het lezen van veel authentieke teksten met betekenisvolle opdrachten.

In dit [praktijkvoorbeeld](#) gaan leerlingen aan de slag met een krantenartikel.

Door het gebruik van authentiek materiaal kan je leerlingen vertrouwd maken met de specifieke kenmerken van de verschillende tekstsoorten en de strategieën die ze nodig hebben om de teksten te kunnen verwerken.

Op de ZILL-site vind je [illustraties](#) en [praktijkvoorbeelden](#) met de focus op het verwerken van een schriftelijke boodschap.

Bovendien is het noodzakelijk dat tijdens het lezen ook de moeilijkere niveaus van ordenen, verbinden en samenvatten worden aangekaart. Dat soort opgaven vind je niet steeds terug in de (oude) taalmethodes. Wees daarom alert voor een grote variatie in soorten vragen die je stelt bij een tekst. Zorg indien nodig zelf voor aanvullingen.

In deze [toelichting](#) op de PRO.-site vind je alle bouwstenen voor effectief lezen met begrip.

Lezen begint bovendien al in de kleuterklas, onder de vorm van ‘luisteren naar voorgelezen teksten’, van modellen van strategieën en binnen het geletterdheidsproces in de kleuterklas.

De [Zill-leerlijn TOn1](#) - tot 6 jaar verduidelijkt heel mooi hoe je leerlingen die nog niet zelf lezen, toch al kunt voorbereiden op begrijpend lezen.

Deze [praktijkvoorbeelden](#) zetten je alvast op weg.

Praat over teksten

Interactie of gesprekken over de teksten tussen leerlingen en met de leraar zijn een goede manier om leerlingen actief met de informatie uit een tekst aan de slag te laten gaan.

Ondersteun leerlingen voor, tijdens en na het lezen, met name op de moeilijkere niveaus

De ondersteuning van de leraar is onontbeerlijk om een competente lezer te worden: [feedup](#), [feedback en feedforward](#) maken dat leerlingen kunnen groeien als lezers. Dat is eens zo belangrijk als het gaat over het moeilijkere lezen als interpreteren, waarbij het ordenen, verbinden en samenvatten van informatie aan de orde is. Ga met leerlingen niet op zoek naar het ‘juiste antwoord’ op een vraag bij een tekst, maar vraag door: waarom is dat antwoord juist? Staat het in de tekst? Welke informatie gebruik je om tot een conclusie te komen?

Zet in op strategisch lezen

Daarnaast is het ook van belang dat leerlingen voldoende strategisch leren lezen. Dat vraagt binnen de taalbeschouwingslessen aandacht voor strategie door bijvoorbeeld [modelen](#). Naast uitleg over strategieën moeten leerlingen veel kansen krijgen om die strategieën autonoom en naar eigen behoeftes in te zetten.

Deze [illustraties](#) kunnen je inspireren.

Begrijpend lezen, de hele dag door

Als veel lezen en over de teksten praten beperkt blijft tot de taallessen, hebben leerlingen mogelijk nog altijd te weinig kansen om te groeien in begrijpend lezen. Een leerplanconcept als Zill helpt de leraar om begrijpend lezen bewust door te trekken naar de andere ontwikkelvelden. Zo kunnen leerlingen teksten lezen met instructies voor een muzisch project, uitleg over verschillende hefbomen bij oriëntatie op de wereld gebruiken om zelf een machine in elkaar te zetten ...

Ga aan de slag met lezen!

Op de [PRO.-site taalonderwijs Nederlands](#) van Katholiek Onderwijs Vlaanderen kan je

- [aan de slag met het leesbeleid](#) op je school
- een [kijkwijzer](#) downloaden voor de vormgeving van de arrangementen begrijpend lezen
- een [materialenbank](#) voor lezen raadplegen
- ons aanbod [professionalisering voor lezen](#) vinden

Op de [PRO.-pagina basisaanbod leerplanimplementatie](#) vind je alle nascholingen die je kunnen ondersteunen bij het implementeren van het nieuwe leerplan *Zin in leren! Zin in leven!*

De ZILL-site helpt je op weg met [praktijkvoorbeelden](#) en [illustraties](#).

Op de [evaluatiebox basisonderwijs](#) vind je ter illustratie [evaluatie-instrumenten](#) om breed te evalueren.

Marijke De Meyst coördineerde de toetsontwikkeling, -afname en -analyse. *Ann-Sofie Decoutere* (Nederlands), *Els De Smet* (M&M), *Greet Van Mello* en *Mia Vanden Waeyenberg* (Frans), *Patrick Malfait* (W&T), *Roel Aerts* (muzische vorming) en *Sabine Jacobs* (wiskunde) stelden de samenvatting en handvatten op. Heb je vragen? Neem dan zeker contact op met iemand van ons.

